

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

_____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПОЛІТОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань:

спеціальність 05 Соціальні та поведінкові науки

вид дисципліни: вибіркова міжфакультетська

факультет філософський

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету (протокол 21 червня 2024 р., протокол № 11)

Розробник програми: **Комарова Тетяна Геннадіївна** – доктор політичних наук, професор кафедри політології філософського факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політології (протокол № 14 від 15.06.2024 р.)

Зав. кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету (протокол № 10 від 19.06.2024 р.)

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програму «Політологія» для студентів всіх факультетів освітньо-професійного рівня напряму підготовки Бакалавр рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету «21» червня 2024 р., протокол № 11.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета – ознайомлення з найважливішими аспектами, поняттями, методиками політології, формування у студентів уявлень про основні підходи та напрямки аналізу політики, допомога студентам в усвідомленні власних політичних орієнтацій, у визначенні ціннісних орієнтирів, сучасних проблем і тенденцій розвитку політики.

1.2. Завдання – висвітлення проблематики та наукового інструментарію політології, розкриття основних методик вивчення політики, представлення послідовних ходів політологічного аналізу, визначення ролі та місця політологічного знання у формуванні сучасних гуманітарних уявлень про світ і людину.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-3-й	-й
Семестр	
3-5-й	-й
Лекції	
28 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
62 год.	год.
Індивідуальні завдання	
не передбачено	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання.

Знати: - про стан сучасної соціальної та політичної організації суспільств; мати уявлення про панораму політологічної думки та розуміння щодо місця конкретного соціуму в світовому геополітичному просторі тощо;

- об'єкт, предмет та методи політології, володіти її понятійно-категоріальним апаратом;

основні етапи розвитку світової та вітчизняної політичної думки;

- світові та вітчизняні політологічні школи, концепції та напрямки;

- політичні феномени та цінності: політичні відносини, політична діяльність, політична влада, політичний режим, політична система, політичне лідерство, політичний конфлікт, політична культура, консенсус, громадянське суспільство;

- основні політичні партії, громадські організації та рухи;

- суть та функції держави в політичній системі суспільства;

Уміти: виявляти базові принципи функціонування політичної системи та політичних інститутів і процесів; аналізувати логіку політичного розвитку суспільства тощо.

- розпізнавати різні види владних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, характерні ознаки та функції;

- орієнтуватися у проблемах розподілу влад, формах державного устрою і формах державного улаштування;

- розпізнавати прояви прямої та представницької демократії, сприяти їх затвердженню у сучасному українському суспільстві;

- формувати та відстоювати свою життєву (політичну) позицію, чітко розуміти свої громадянські права, свободи та обов'язки, відстоювати принципи громадянського суспільства та правової держави;

- об'єктивно та критично оцінювати важливу соціальну інформацію;

- готувати повідомлення на політичну тему, брати участь у політичних дискусіях, передвиборних компаніях, масових та групових політичних опитуваннях;

- жити в умовах політичного плюралізму, формувати культуру опозиції, вносити посильний вклад у гармонізацію людських, міжнаціональних та міжпартійних відносин.

Володіти: - навичками системного аналізу сучасного політичного життя;

- умінням давати оцінку діям різних політичних партій та лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів;

- компетенцією у царині міжнародного політичного життя, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце та статус України у сучасному світі.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Політика і влада як суспільні явища.

Тема 1. Предмет політології, її зміст і методи.

Виникнення політики. Політичне знання. Політологія як наука і початкова дисципліна. Виклики часу. Місце у системі наук. Зміст і внутрішня структура політології. Методи і функції політичної науки. Мова політології.

Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології.

Загальна характеристика витоків, етапів розвитку і теоретичних здобутків політичної думки. Політична думка у суспільствах стародавнього світу. Політична думка періоду Середньовіччя. Політичні ідеї Відродження та Нового часу. Основні напрямки розвитку зарубіжної політичної науки у XX-XXI ст.

Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні.

Розвиток політичної думки в Україні: основні етапи, зміст. Особливості розвитку політичної науки в Україні на сучасному етапі.

Тема 4. Політика як суспільне явище.

Виникнення і природа політики. Поняття, теоретичні концепції, структура, завдання і функції політики. Взаємодія політики із іншими сферами суспільного життя.

Тема 5. Влада як політичний феномен.

Сутність поняття, основні підходи до розуміння влади. Структура і ресурси влади. Специфіка політичної влади. Типи легітимності влади (за М. Вебером). Політичні відносини та політичне життя суспільства.

Розділ 2. Політична система суспільства.

Тема 6. Політична система суспільства.

Системний підхід в політології та загальна теорія систем. Д.Істон: поняття політичної системи. Структура політичної системи. Функції політичної системи. Механізми функціонування політичної системи. «Вхід» та «вихід» в політичній системі. Очікування, вимоги, мотивації, ідеології, інтереси в політичній системі. Артикуляція інтересів. Регулювання та скорочення вимог. Ситуація перевантаження системи. Підтримка в політичній системі. Петля зворотнього зв'язку. Типи політичних систем

Тема 7. Держава у політичній системі суспільства.

Поняття держави. Теорії походження держав. Перші держави. Національні держави. Ознаки держави: територія, народ, суверенітет, монополія на легальне застосування насилля. Форма правління. Республіка та монархії. Президентська республіка, парламентська республіка, змішані

республіки. Державний устрій: унітарний та федеративний. Конфедерація. Правова, соціальна держава. Неокорпоратизм

Тема 8. Політичні режими. Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя.

Політичні режими: демократичний, тоталітарний, авторитарний, змішані форми. Неопатримоніалізм.

Поняття демократії. Зародження та генезис демократії. Нормативна та емпірична демократія. Основні ознаки та види демократії. Негативні сторони демократії. Пряма та представницька форма демократії та її інститути.

Тема 9. Політичні еліти та політичне лідерство.

Лідерство в особистісному та соціально-психологічному вимірі. Розмежування політичного лідера та політичного адміністратора. Лідерство у соціально-політичному вимірі. Класифікації політичного лідерства. Поняття політичної еліти. Ранні теорії політичних еліт: Н. Макіавеллі, В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс. Сучасні теорії політичних еліт. Сутність пострадянських політичних еліт, їхня роль у демократичному транзиті посттоталітарних суспільств.

Тема 10. Політичні рішення.

Сутність, структура та функції політичного рішення. Концепція та моделі прийняття політичного рішення. Сутність процесу прийняття політичного рішення, його стадії. Політичний аналіз та прогнозування. Методи вираження інтересів у процесі прийняття політичного рішення. Прийняття політичного рішення у демократичних державах. Специфіка політичного рішення та процесу його прийняття в Україні.

Розділ 3. Виборчі та партійні системи в демократичному суспільстві.

Тема 11. Вибори та виборчі системи.

Виборчі системи: загальна типологія. Мажоритарна виборча система. Пропорційна виборча система. Порівняльний аналіз сучасних виборчих систем. Порівняльний аналіз впливу виборчих систем на політичний процес. Типологія демократичних режимів відповідно до імplementованої виборчої системи. Співвідношення типів політичних систем та виборчих систем. Моделі виборця. Моделі голосування. Динаміка виборчої системи в Україні.

Тема 12. Політична свідомість і політична культура..

Політична свідомість і політична культура як соціальні феномени: поняття політичної культури, її структура. Типології політичної культури Г. Алмонда та С. Верби, Є. Вятра, К. Поппера. Сутність та детермінанти політичної соціалізації. Специфіка політичного виховання. Етапи політичної соціалізації.

Тема 13. Політичні партії, групи інтересів та громадські рухи.

Передумови виникнення та еволюція партій сучасного зразку. Сутність та родові ознаки політичних партій. Функції партій та їхня роль у політичному процесі. Типології сучасних політичних партій. Партійні системи та їх різновиди. Становлення багатопартійної системи в сучасній Україні. Групи інтересів: поняття, функції, типологія. Суспільні рухи та їхня роль у сучасних суспільно-політичних процесах.

Тема 14. Політичні ідеології.

Ідеологія як форма політичної думки, як доктрина. Головні різновиди політичних ідеологій. Функції ідеології. Рівні функціонування. Ідеології на сучасному етапі в умовах глобального, інформаційного світу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Політика і влада як суспільні явища.												
Тема 1. Предмет політології, її зміст і методи.	5	2				3						

Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології.	5	2			3						
Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні.	5	2			3						
Тема 4. Політика як суспільне явище.	5	2			3						
Тема 5. Влада як політичний феномен.	5	2			3						
Разом за розділом 1	25	10			15						
Розділ 2. Політична система суспільства.											
Тема 6. Політична система суспільства.	8	2			6						
Тема 7. Держава у політичній системі суспільства.	8	2			6						
Тема 8. Політичні режими. Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя.	8	2			6						
Тема 9. Політичні еліти та політичне лідерство	8	2			6						
Тема 10. Політичні рішення.	8	2			6						
Разом за розділом 2	40	10			30						
Розділ 3. Виборчі та партійні системи в демократичному суспільстві.											
Тема 11. Вибори та виборчі системи.	7	2			5						
Тема 12. Політична свідомість і політична культура.	6	2			4						
Тема 13. Політичні партії, групи інтересів та громадські рухи.	6	2			4						
Тема 14 Політичні ідеології	6	2			4						
Разом за розділом 3	25	8			17						
Усього годин	90	28			62						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	К-сть годин
1	Дати визначення предмету політології, її змісту та методів.	3
2	Розглянути історію світової політичної думки і становлення сучасної політології.	3
3	Дати загальну характеристику розвитку політичної думки в Україні.	3
4	За допомогою літератури охарактеризувати політику як суспільне явище.	3
5	За допомогою літератури розглянути проблему політичної влади.	3
6	Політичні режими. Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя.	6
7	Дати визначення та загальну характеристику політичної системи суспільства.	6
8	Проаналізувати за допомогою літератури таку проблему «Держава у політичній системі суспільства». Дати визначення, виділити основні ознаки, форми устрою, форми правління.	6
9	Дати визначення та загальну характеристику політичної еліти та політичного лідерства, розглянути основні теорії еліт та лідерства.	6
10	Проаналізувати за допомогою літератури сутність, структуру, функції та	6

	моделі прийняття політичного рішення	
11	Розглянути проблему виборів, типології виборчих систем. Співвіднести типи політичних систем та виборчих систем.	5
12	Дати визначення та загальну характеристику політичної свідомості та політичної культури.	4
13	Дати визначення та загальну характеристику політичних партій, груп інтересів та громадських рухів. Розглянути типологію сучасних політичних партій	4
14	Дати визначення та загальну характеристику політичних ідеологій, назвати функції	4
	Усього	62

6. Індивідуальні завдання

7. Методи навчання

Основними методами навчання є викладення лекційного матеріалу. Організація самостійної роботи передбачає опрацювання студентами навчальної літератури, наукових праць, присвячених проблематиці політології. Підготовка доповідей-презентацій з проблематики політичної науки. Доповідь-презентація має продемонструвати навички студентів здійснювати аналіз питань у політичному векторі, сприяти розвитку в студентів критичного мислення та набуттю й вдосконаленню здібностей доведення власної думки.

8 . Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі підготовки доповідей-презентацій, аналітичних есе для засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу..

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО, введення військового стану) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти залік в письмовій формі (підготовка залікового есе, за яке максимально можна отримати 40 балів) дистанційно на платформі Google meet, Google classroom.

9. Схема нарахування балів

Приклад для заліку

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														к/р не перед баче но	Разо м	залік	Сума
Розділ 1					Розділ 2					Розділ 3							
T1	T2	T3	T4	T5	t6	t7	t8	T9	t10	t11	t12	t13	t14				
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	60	40	100	

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання роботи протягом семестру
Критерії оцінювання залікової роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив питання для підготовки есе, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив питання для підготовки есе, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання для підготовки есе у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді, обґрунтування неточні. Висновки не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання для підготовки есе у загальних рисах, розуміє його сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабко орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на питання для підготовки есе, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів, залік 40 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Конспект лекцій. Політичні проблеми сучасного суспільства: конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей. Упоряд.: Л.А. Тихонова, Т.Г. Комарова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2023.
2. Конспект лекцій з дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» для студентів усіх спеціальностей / Упоряд.: Т. Г. Комарова, Л. А. Тихонова. Харків: ХНУРЕ, 2020. 76с.
3. Історія політичної думки.: підручник /за заг. ред. Н. М. Хоми [І. В. Алексеєнко, Т.В. Андрущенко, О. В. Бабкіна та ін.]. –Л.:«Новий Світ–2000», 2020. –1000 с.
4. Політологія: кредитно-модульний курс. Навч. посібник/Авксентьєва Т.Г. (Комарова), Тихонова Л. А., Чорна Н.В. Х.: ХНУРЕ, 2011. 364 с.
5. Політологія : навч. посіб. для вузів / упоряд. та ред. М. І. Сазонов. Харків : Фоліо, 2001. 735 с.
6. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу /за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 576 с.
7. Штанько В.І., Тихонова Л.А., Комарова Т.Г. та ін. Глобальні виклики в цифрову епоху: вектори філософського осмислення. Монографія / Харків: ХНУРЕ, 2019. 184 с.
8. Авксентьєва Т. Г. (Комарова), Тихонова Л. А. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Політичні проблеми сучасного суспільства». Х.:ХНУРЕ, 2016. 28 с.

Допоміжна

1. Авксентьєва Т. Г. (Комарова). Політика і влада в інформаційну епоху: український контекст (**монографія**). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 324 с.
2. Кирилюк Ф. М. Новітня політологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 564 с.

3. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера : пер. з нім. / під ред. проф. Є. Причепія. К. : ВК ТОВ „Тандем”, 2002. 584 с. С. 514-569.
4. Обушний М. І. Політологія : довід. / М. І. Обушний, А. А. Коваленко, О. І. Ткач. К. : Довіра, 2004. 599 с.
5. Політологія : Підручник для вузів : / А. Колодій, В. Харченко, Л. Климанська и Я. Космина . - К. : Ельга-Н ; Ніка-Центр, 2000 . - 584 с.
6. Політологія / Заг. ред. Ю. Кулагін, В. Полурез. - К. : Альтерпрес, 2002. - 611 с.
7. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2000. 629 с.
8. Політологія: кінець XIX – перша пол. XX ст.: Хрестоматія / за ред. О. І. Семківа. Львів, 1996. 797 с.
9. Політологія: Терміни. Поняття. Персоналії. Схеми. Таблиці : Навч. словник-довідник для студентів: / Уклад. Володимир Маркович Піча и Н. М. Хома . К. : Каравела ; Львів : Новий Світ-2000, 2001. 312 с.
10. Політологічний енциклопедичний словник : навч. посібн. для студентів вищ. навч. закладів / відп. ред. Ю. С. Шемшученко, В. Д. Бабкін ; упорядн. В. П. Горбатенко, А. Г. Саприкін. К. : Генеза, 1997. 400 с.
11. Ротар Н. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду: моногр. Чернівці : Рута, 2007. 472 с.
12. Філософія політики: Хрестоматія у 4 т. / НАН України, АПН України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка ; упоряд. В. П. Андрущенко. К. : Знання України, 2003. Т. 1. 263 с.; Т. 2. 369 с.; Т. 3. 406 с.; Т. 4. 428 с.
13. Хрестоматія з історії всесвітньої політичної думки: Навч. посіб. Миколаїв, 2002. 218 с.
14. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки). К. : Либідь, 2002. - 576 с.
15. Андрусак Т. Г. Історія політичних та правових вчень: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 218 с.
16. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / пер. з англ. В. Морозова. 2-ге, перероблене видання. К. : Критика, 2001. 272 с.
17. Арндт Х. Джерела тоталітаризму; пер. з англ. В. Верлока, Д. Горчаков. 2-е вид. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. 584 с.
18. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства; пер. з англ. І. Андрущенко / за наук. ред. М. Винницького. К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. 109 с.
19. Берлін І. Чотири есе про свободу; пер. з англ. О. Коваленка. К. : Основи, 1994. 272 с.
20. Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті; пер. з англ. А. Іщенко. К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. 101 с.
21. Болл Т. Демократичний ідеал: історія становлення / Теренс Болл, Річард Деггер ; пер. з англ. П. Тарашука // Демократія : антологія ; упоряд. О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. ХХVІІІ. 1108 с. (Політичні цінності ; вип. 1). С. 3-24.
22. Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. Аналіз політики: концепції і практика. – К.: «Основи», 2000.- 654 с.
23. Віперман В. Європейський фашизм: порівняльний аналіз (1922-1982); пер. з нім. В. Швед, Р. Дізер ; відпов. за вип. К. Сігов, Л. Фінберг. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2008. 278 с.
24. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / пер. з англ. М. Олійник та А. Королишина. Львів : Літопис, 2002. 556 с.
25. Гаєк Ф. А. Право, законодавство і свобода. Нове визначення ліберальних принципів справедливості і політичної економії ; пер. з англ. В. В. Дмитрук. К. : „Аквілон-Прес”, 2000. Т. І—ІІІ. 448 с.
26. Гантінгтон Семюел Ф. Три хвили демократизації // Демократія : антологія ; [упоряд. О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. ХХVІІІ. 1108 с. (Політичні цінності ; вип. 1). С. 574-582.
27. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація / антиглобалізація / пер. з англ. І. Андрущенко. К.: К.І.С., 2004. 180 с.
28. Гелд Д., МакГрю Е., Голдблатт Д., Перратон Дж. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. Пер. з англ. К.: Фенікс, 2003. 584 с.
29. Грушевський М. С. Твори : У 50 т.; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України ; ред. : П. Сохань, І. Сварник, М. Трофимук. Львів : Світ, 2002. Т. 1 : Серія „Суспільно-політичні твори”. 1894–1907. 592 с.
30. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. К. : Знання України, 2002. 580 с.
31. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція; пер. з англ. О. Д. Білогорського. Харків : Каравела, 2002. 216 с.
32. Демократія : антологія ; упоряд. О. Проценко. К. : Смолоскип, 2005. ХХVІІІ. 1108 с. (Політичні цінності ; вип. 1).

33. Європейська інтеграція /уклад. М. Яхтенфукс, Б. Колер-Кох ; пер. з нім. М. Яковлева. К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2007. 394 с. : іл.
34. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та примітки І. Бурковського / передм. А. Лой. К. : „Юніверс”, 2000. 504 с.
35. Консерватизм: антологія ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид. К. : ВД „Простір”, „Смолоскип”, 2008. XXVIII + 1128 с. („Політичні ідеології”).
36. Лібералізм: антологія; [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид. К. : ВД „Простір”, „Смолоскип”, 2009. — ххviii + 788 с. .
37. Лісовий В. С. Культура – ідеологія – політика. К. : Вид-во ім. О. Теліги, 1997. 352 с.
38. Лок Дж. Два трактати про врядування; пер. з англ. О. Терех, Р. Димерець. К. : Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001. 265 с.
39. Манан П. Інтелектуальна історія лібералізму; пер. з фр. К. : Дух і літера, 2005. 216 с.
40. Мартен Д. Метаморфози світу: соціологія глобалізації / Мартен Домінік, Мецжер Жан-Люк, П'єр Філіп ; пер. з фр. Є. Марічева. К. : Видавничий дім „КМ Академія”, 2005. 302 с.
41. Міл Дж. Ст. Про свободу : [есе]; пер. з англ. Є. Мірошніченко, В. Єрмоленко К. : Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001. 463 с.
42. Наука. Влада. Політика / редкол. : М. І. Михальченко (голова) та ін. ; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. К. : Знання України, 2008. 240 с.
43. Націоналізм : антологія ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. 2-ге вид. К. : Смолоскип, 2006. 684 с.
44. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки; пер. з англ. І. Дзюб. К. : Основи, 2000. 198 с.
45. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії й практики аналізу політики; пер. з англ. О. П. Дем'янчук. К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. 549 с.
46. Пейн Т. Права людини / пер. з англ. І. Савчак. Львів : Літопис, 2000. 288 с.
47. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги : В 2-х т. /пер. з англ. О. Коваленка. К. : Видавництво „Основи”, 1994. Т. 1 : У полоні Платонових чарів. 444 с.
48. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги : В 2-х т.; пер. з англ. О. Буценка. К. : Видавництво „Основи”, 1994. Т. 2 : Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та його послідовники. 494 с.
49. Поппер К. Злиденність історизму / Карл Поппер ; пер. з англ. В. С. Лісовий. К. : Видавництво гуманітарної літератури „Абрис”, 1994. 192 с.
50. Рікер П. Ідеологія та утопія; пер. з англ. В. Верлоки / відп. за вип. К. Сігов, Л. Фінберг ; наук. ред. О. Якубенко. К. : Дух і Літера, 2005. 386 с.
51. Розанвалон П. Демократична легітимність. Безсторонність, рефлексивність, наближеність / пер. з фр. Є. Марічева. К. : Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2009. 287 с.
52. Ролз Дж. Теорія справедливості; пер. з англ. О. Мокровольський. К. : Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001. 822 с.
53. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів : пер. з 2-го англ. вид. К. : АртЕк, 2001. 224 с.
54. Себайн Дж., Горсон Т. Історія політичної думки. К.: Основи, 1997. 838с.
55. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат; пер. з лат. В. Литвинов ; вст. слово В. Литвинова. К. : Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2005. 237 с.
56. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар; пер. з англ. А. Іщенко. К. : Видавничий дім „КМ Академія”, 2003. 252 с.
57. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила; пер. з англ.; під ред. Н. В. Бордукової, І. З. Цехмістро. Харків : Акта, 2003. 685 с.
58. Фрідман М. Капіталізм і свобода; пер. з англ. Н. Рогачевської / наук. ред. В. Дубровського. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. 320 с.
59. Фюре Ф. Минуле однієї ілюзії. Нарис про комуністичну ідею у ХХ столітті; пер. з фр. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2007. 810 с.

Допоміжна література за темою « Політична система суспільства»

- Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи. Київ: Наш формат. 2020. 520 с.
- Аджемоглу, Д., Робінсон. Дж. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства і бідності. Київ: Наш формат. 2016. 440 с.
- Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія. Київ: Ніка-Центр. 2011. 408 с.

- Бріньолфссон Е., Макафі Е. Друга епоха машин. Робота, прогрес та процвітання в часи надзвичайних технологій. Київ: FUND. 2016. 232 с.
- Вінникова Н. Політичні рішення в епоху постдемократії. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019. 426 с.
- Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації. Київ: ППС-2002. 2007. 436 с.
- Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Нова обкл. Київ: Наш формат. 2019. 320 с.
- Комарова Т. G. Challenges of Identity in the Information Epoch: Global VS Local // The European Journal of Law and Political Sciences. Vienna, Austria, 2020. № 1. P.54-57.
- Комарова Т. Тоталітаризм як соціокультурний феномен в інформаційну епоху / Evropský politický a právní diskurz. 2020. Vol. 7. Iss. 2. P. 107-112.
- Комарова Т. Ціннісні смисли суспільного порозуміння в Україні // ГРАНІ. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. 2020. Том 23. №1-2. С. 67-72.
- Мейсон П. Посткапіталізм. Путівник у наше майбутнє. Київ: Наш формат. 2019. 360 с.
- Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
- Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас змінює світ. Київ: Наш формат. 2018. 432.
- Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
- Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. Київ: Основи. 2019. 376 с.
- Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.
- Шмідт Е., Коен Д. Новий цифровий світ. Київ: Наш формат. 2015. 368 с.
- Baez B., Conway M., Caverty M. D., Herrera G. L., Krishna-Hensel S. F., Victor Mauer, J.P. Singh V. M., J.P., Suter M.. Power and Security in the Information Age. Burlington: Ashgate Publishing Company, 2007. 182 с. :
- Fletcher T. The Naked Diplomat: Understanding Power and Politics in the Digital Age. London: William Collins, 2017. 336 с.
- Hood Ch., Margetts H. The Tools of Government in the Information Age. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. 236 с.
- Stocchetti M. Images and Power in the Digital Age: The political role of digital visibility. Arcada Working Papers, 2014. 18 с. :
- Taylor O. Disruptive Power: The Crisis of the State in the Digital Age. Oxford: Oxford University Press, 2015. 264 с.
- Youngs G. Global Political Economy in the Information Age. Abingdon: Routledge, 2007. 208 с. :
- Global Competitiveness Index 4.0. Competitiveness Rankings. Retrieved from <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/competitiveness-rankings/#series=UNPANEPARTIDX>

11. Інформаційні ресурси

1. Comparative Political Studies. URL: <http://www.sagepub.co.uk> 3. European Journal of Political Research. URL: <http://www.wkap.nl/prod/j/0304-4130>
 2. The Journal of Politics, Texas University. URL: <http://www.utexas.edu/utpress/journals/jjop.html>
 3. Journal of Democracy <https://www.journalofdemocracy.org/>
 4. World Politics, Princeton University. URL: http://muse.jhu.edu/journals/world_politics/
 5. Political Science, Stanford University. URL: <http://polisci.annualreviews.org/>
 6. American Political Science Review, Michigan University. URL: <http://www.ssc.msu.edu/~apsr/>
 7. Democratisation. URL: <http://www.frankcass.com/jnls/index2.htm>
- Інтернет-представництва аналітичних центрів та науково-дослідних установ**
8. <http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень
 9. <http://www.ier.com.ua> - Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
 10. <http://csis.org> – Centre for Strategic and International Studies
 11. <http://www.iiss.org> – International Institute for Strategic Studies

12. <https://www.economist.com> – аналітичне видання “The Economist”
13. <http://www.niss.gov.ua/catalogue/30/> – Науково-аналітичний збірник Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України «Стратегічні пріоритети»
14. <http://www.grani.org.ua> – Науково-теоретичний і громадсько-політичний Альманах «Грані»
15. <http://politicus.od.ua> – Науковий журнал «Politicus»
16. <http://jwsr.ucr.edu/index.php> – Journal of World Systems Research
17. <http://www.worldvaluessurvey.org> – World Values Survey
18. <http://www.ceps.be> Institute for European Studies
19. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> Eurobarometer
20. <http://www.afrobarometer.org> – Afrobarometer
21. <http://www.afrobarometer.org> - Asianbarometer

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Google meet проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Google meet практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 30% лекційних та практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік у **письмовій формі дистанційно на платформі Google Classroom.**